IV. Sosyal Psikoloji Kongresi

Bildiri Özetleri Kitapçığı

11-12 Haziran 2022

Dokuz Eylül Üniversitesi

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

İZMİR-1982

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

EDEBİYAT FAKÜLTESİ

IV. Sosyal Psikoloji Kongresi
Bildiri Özetleri Kitapçığı

Editörler:

Doç. Dr. İnci Boyacıoğlu

Doç. Dr. Serap Akfırat

Kapak Tasarımı:

Doç. Dr. İnci Boyacıoğlu

Gökmen Bal

Dizgi:

Doç. Dr. Arzu Araz

Tuğçenaz Elcil

Hasan Yentür

Emir Üzümçeker

Özlem Serap Özkan

Murat Argış

ISBN: 978-625-8297-13-3

Kapak Resmi: Abidin Dino "Eller"

Baskı: Eğiten Kitap Yayıncılık – Matbaacılık

Sertifika No: 47083

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

EDEBİYAT FAKÜLTESİ

PSİKOLOJİ BÖLÜMÜ

DESEM, İZMİR

11-12 Haziran 2022

KONGRE DÜZENLEME KURULU BAŞKANI

Doç. Dr. İnci Boyacıoğlu (Dokuz Eylül Üniversitesi)

KONGRE DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Doğan Kökdemir (Başkent Üniversitesi)

Prof. Dr. Nebi Sümer (Sabancı Üniversitesi)

Doç. Dr. Mehmet Harma (Kadir Has Üniversitesi)

Doç. Dr. Arzu Araz (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç. Dr. Serap Akfırat (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç. Dr. Sinan Alper (Yaşar Üniversitesi)

Doç. Dr. Gülgün Meşe (Ege Üniversitesi)

Doç. Dr. Filiz Künüroğlu (İzmir Katip Çelebi Üniversitesi)

AKADEMİK DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Doğan Kökdemir (Başkent Üniversitesi)

Prof. Dr. Nebi Sümer (Sabancı Üniversitesi)

Prof. Dr. Ersin Kuşdil (Uludağ Üniversitesi)

Prof. Dr. Ünsal Yetim (Mersin Üniversitesi)

Prof. Dr. Sevim Cesur (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Derya Hasta (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Ayda Büyükşahin Sunal (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Leman Pınar Tosun (Uludağ Üniversitesi)

Prof. Dr. Burcu Güler (İzmir Katip Çelebi Üniversitesi)

Prof. Dr. Yeşim Yasak (Çankırı Karatekin Üniversitesi)

Prof. Dr. İbrahim Kısaç (Pamukkale Üniversitesi)

Prof. Dr. Şeyda Türk (Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi)

Prof. Dr. Serap Akgün (Bursa Teknik Üniversitesi)

Prof. Dr. Fatma Gülden Güvenç (Işık Üniversitesi)

Prof. Dr. Hacer Harlak (Aydın Adnan Menderes Üniversitesi)

Prof. Dr. Nihal Mamatoğlu (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

Prof. Dr. Ebru Taysi (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Prof. Dr. Sevinç Serpil Altay (Fenerbahçe Üniversitesi)

Doç. Dr. İnci Boyacıoğlu (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç. Dr. Arzu Araz (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç. Dr. Serap Akfırat (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç. Dr. Gülgün Meşe (Ege Üniversitesi)

Doç. Dr. Sinan Alper (Yaşar Üniversitesi)

Doç. Dr. Filiz Künüroğlu (İzmir Katip Çelebi Üniversitesi)

Doç. Dr. Mert Teközel (Ege Üniversitesi)

Doç. Dr. Meral Gezici Yalçın (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

Doç. Dr. Çiğdem Bağcı (Sabancı Üniversitesi)

Doç. Dr. Aslı Göncü Köse (Çankaya Üniversitesi)

Doç. Dr. Gülseli Baysu (Queen's University, Belfast)

Doç. Dr. Onurcan Yılmaz (Kadir Has Üniversitesi)

Doç. Dr. Ulaş Başar Gezgin (İstanbul Galata Üniversitesi)

Doç. Dr. Nagihan Taşdemir (Anadolu Üniversitesi)

Doç. Dr. İrem Metin Orta (Atılım Üniversitesi)

Doç. Dr. Ferzan Curun (Maltepe Üniversitesi)

Doç. Dr. Oğuzhan Ekinci (Erzurum Teknik Üniversitesi)

Doç. Dr. Bülent Kılıç (Yeditepe Üniversitesi)

Doç. Dr. Tarcan Kumkale (Özyeğin Üniversitesi)

Doç. Dr. Nur Taluy (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)

Doç. Dr. Aslı Yayak (Bursa Teknik Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Zuhal Yeniçeri (Başkent Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Banu Cingöz Ulu (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Leman Korkmaz Karaoğlu (Orta Doğu Teknik Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Burcu Tekeş Tolungüç (Başkent Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Bilge Yalçındağ (Abdullah Gül Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Çoymak (Abdullah Gül Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Göklem Tekdemir (İstanbul Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Nevra Cem Ersoy (İzmir Ekonomi Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Kürşad Demirutku (TED Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Burak Doğruyol (Altınbaş Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Sami Çoksan (Erzurum Teknik Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Mete Sefa Uysal (Friedrich Schiller University Jena)

Dr. Öğr. Üyesi Hayal Yavuz Güzel (Hacettepe Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Çağlar Solak (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Meryem Kaynak Malatyalı (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Gülden Sayılan (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Fatima Zehra Allahverdi (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Büşra Aktaş (İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Melis Çelik Ok (Kapadokya Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ezgi Kaşdarma (Erzurum Teknik Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Canay Doğulu (TED Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Asiye Yıldırım (Maltepe Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Beril Türkoğlu Demirel (TED Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Esra H. Oğuz Taşbaş (İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Fatma Kahraman (Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Kenan Alparslan (Muş Alparslan Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Nur Soylu Yalçınkaya (Boğaziçi Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Umut Şah (Lefke Avrupa Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Elif Özge Erbay (İstanbul Kültür Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Aslı Yayak (Bursa Teknik Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Emine Yücel (Selçuk Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Elif Yöyen (Sakarya Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Duygu Buğa (İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Meryem Berrin Bulut (Sivas Cumhuriyet Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Meltem Güler (Çukurova Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Asuman Büyükcan Tetik (Sabancı Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Tahsin Kula (Dicle Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Hatice Ekici (İzmir Katip Çelebi Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Deniz Atalar (Doğu Akdeniz Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Fulya Kırımer Aydınlı (Anadolu Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Erdoğan (Kastamonu Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi İlker Dalgar (Ankara Medipol Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Esma Esen Çiftçi Houghton (Anadolu Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Özge Akbalık Doğan (Dicle Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Gökçe Özkılıççı (Fenerbahçe Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Bülent Aykutoğlu (Nuh Naci Yazgan Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Veysel Mehmet Elgin (Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Temel Kalafat (Çankırı Karatekin Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Bağdat Deniz Kaynak (Ted Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Gülçin Akbaş Uslu (Atılım Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Deniz Işıker Bedir (Mardin Artuklu Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Fatih Bükün (Bingöl Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Hilal Peker Dural (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Hanzade Aslan Yılmaz (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Latif Karagöz (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Gökhan Arslantürk (Selçuk Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Sedef Ünsal Seydooğulları (Düzce Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Fatma Yaşın Tekizoğlu (Ankara Medipol Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Burçak Sönmez (Erzurum Teknik Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Yasemin Sanal Özcan (Manisa Celal Bayar Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Muazzez Deniz Girey (Toros Üniversitesi)

Dr. Özlem Serap Özkan (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Dr. Olcay Bozkuş (Dicle Üniversitesi)

Dr. Mehmet Peker (Ege Üniversitesi)

Dr. Ürün Perçin Boyacıoğlu (Dokuz Eylül Üniversitesi)

KONGRE SEKRETERYASI

Doç. Dr. İnci Boyacıoğlu (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç. Dr. Arzu Araz (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doç. Dr. Serap Akfırat (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Araş. Gör. Emir Üzümçeker (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Araş. Gör. Özlem Serap Özkan (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Araş. Gör. Murat Argış (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doktora öğrencisi Hasan Yentür (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Doktora öğrencisi Tuğçenaz Elcil (Dokuz Eylül Üniversitesi)

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ **2**
TEŞEKKÜR **5**
KONGRE DÜZENLEME KURULU BAŞKANI **6**
KONGRE DÜZENLEME KURULU **6**
AKADEMİK DANIŞMA KURULU **6**
KONGRE SEKRETERYASI **10**
İÇİNDEKİLER **11**
DAVETLİ KONUŞMACI SUNUMLARI **19**
Sosyal Psikolojide Nereden Geldik, Nereye Geldik? **20**
Sosyal Psikolojinin Turizm Bağlamında Uygulanması: Turizm Psikolojisi **23**
PERGEL: Pozitif Ergen Gelişimi Programı **24**
PANELLER **26**
Sosyal Psikolojinin Krizi ve Çözüm Önerileri **27**
COVID-19 Komplo İnançları ve Önleyici Davranışların Yordayıcıları: Temsili ve Kolaycı Örneklem Bulguları 29
COVID-19 Belirginliğinin Dindarlık ve Önleyici Tedbirlerle İlişkisi: Türkiye ve ABD'deki Google Aramalarının Farklı Sosyal Psikoloji Kuramlarına Dayalı Analizi 31
İdeoloji ve Komplo İnançları: Yolsuzluk Seviyesinin Düzenleyici Rolü 32
Farklı Sosyal Kategorilerde Paylaşılan Grup Üyeliklerinin Gruplar Arasında İşbirliğine Etkisi 33
Cinsiyet Temelli Eşitsizliklere Psikolojik Yaklaşımlar: Tarihsel, Gelişimsel ve Kurumsal Perspektif **34**
Sosyal Psikolojide Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Çalışmalarının Tarihçesine ve Yöntemine İlişkin Bir Derleme 36
Bizim için Kız Oğlan Fark Etmez (?): Anne-Babaların Cinsiyet Temelli Yaklaşımları 38
Eğitim Şart, Peki Ya Eşitlik? 39
İş Hayatında Toplumsal Cinsiyet Etkisi: İşin Cinsiyeti Yoktur (!) 41
(Sosyal) Psikolojiyi Yeniden Düşünmek: Veri, Kuram, Yöntem ve Bilim **42**
Psikoloji Araştırmalarında Popüler İstatistiksel ve Yöntemsel Akımların Getirdiği 43
Tutuculuk ve Yaygın Hatalar 43
Psikolojide Replikasyon Krizi ve Olası Çözümleri: Hesaplamalı Modellerin Rolü 45
(Sosyal) Psikolojideki Gerçek Kriz: Yanlış Sorulara Doğru Cevaplar Verilebilir Mi? 47

Eşitsizliğin Kültürel Yüzleri: Ev İçi İş Bölümü, Mekân, Namus ve Erkeklik 49

Cinsiyetin Mekân Hâli 51

Yakın İlişkilerde Kadına Yönelik Şiddet ve Namus Kültürleri 53

Adam Ol(m)anın Peşinde: Cinsiyet Temelli Eşitsizlikler ve Erkeklik 55

Kamusal Alanda Toplumsal Cinsiyet Pratikleri..... 57

Bağlam Çöküşü ve Toplumsal Cinsiyet: Türkiye'deki Kadın Akademisyenlerin Twitter Kullanımı 59

Instamom Olmak Gerçek Mi?: Tema Analizi Yöntemi ile Sosyal Medya Figürlerinin Annelik Deneyimine Etkisinin İncelenmesi 61

Toplumsal Cinsiyet Perspektifinde Türkiye'de Kadın Mülteci Olmak 62

Trans Bireylere Karşı Önyargı: Hayali Temas Kuramı ve Davranışsal Sonuçları 63

Toplumsal Cinsiyetin Özgeci Davranışlar ile İlişkisi: Bakım Verme, Çevreci Davranışlar ve Kolektif Eyleme Katılma Üzerinden bir Analiz 65

Cinsiyetlendirilmiş Bakım Verme: Ataerkil Toplumlarda Ebeveynlik 67

Çevreci Davranışın da Cinsiyeti Olur mu? Çevreci Davranışlarda Toplumsal Cinsiyet Etkisi 69

Cinsiyet İç Grubuyla Özdeşim ve Kadına Yönelik Şiddete Karşı Kolektif Eylem Niyetleri: Ahlaki Kanaatlerin Aracı ve Cinsiyetin Düzenleyici Rolü..... 71

Psikolojik Dışlanma, Can Sıkıntısı ve Yaratıcılık Paneli 73

Psikolojik Dışlanma (Ostracism): Neden Kimse Beni Duymuyor?..... 75

Can Sıkıntısı Yalnızca Olumsuz Bir Duygu mu Yoksa Benzersiz Bir Güdüleyici mi? ... 77

Psikolojik Dışlanmanın Yaratıcılık Üzerindeki Etkileri: Can Sıkıntısının Düzenleyici Rolü..... 79

Türkiye'de Ebeveynlik Tutum ve Davranışlarının Öncülleri ve Sonuçları..... 81

Türkiye'de Ebeveynlik Amaçları..... 82

Kuşaklararası Aktarılan ve Değişen Ebeveynlik 84

Çocukluk Döneminde Ebeveynlik Deneyimleri ve Beliren Yetişkinlikte İyi Hayat 86

Ebeveynlik Pratiklerinde Bakıcının Yeri 88

Yaratıcılık ve Yeni Araştırmalar 89

Altı Şapkalı Düşünme Tekniklerinden Yeşil ve Kırmızı Şapkanın, Uyarıcı Sayısının ve Seyreltme Etkisinin Özgün Düşünce Üretimine Etkileri 91

Problemle ilgili uyarıcı sunumunda müzik ve talimatın düşünce üretimine etkisi 93

Yaratıcılık Çalışmalarında Bir Dönüm Noktası Olarak Negatif Yaratıcılık..... 95

Can Sıkıntısı, Ödül ve Yaratıcılık..... 97

Şeytanın Avukatı Rolü ve Beyin Fırtınası Süreçlerinin Sosyal Değişkenlerle İncelenmesi 99

Ben, Biz ve Onlar: Farklı Ulusal Bağlamlarda Benlik Dönüşümlerinin Çatışma Süreçlerine Etkisi 101

Grupla Özdeşleşme, Kimlik Kaynaşımı ve Barışçıl veya Yıkıcı Çözümleri Destekleme ve Politik Eylemlere Katılma Niyetlerinin bir İncelemesi 103

Avantajlı Grup Üyeleri Arasında İç Grup Özdeşimi ve Gruplar Arası Temasın Dezavantajlı Grup Üyelerine Yönelik Sosyal Politikaları Destekleme ile İlişkisi 104

Norm Çatışması Modeline Göre Muhalefet: Gruba Sadakat Karşı Çıkmayı Gerektirir mi? 106

Kuzey İrlanda'da Zaman İçinde Çoklu Kimlik, Vatandaşlık ve Gruplararası Güven Dinamikleri Arasındaki İlişkilerde Bağlam Etkisi 107

Davranışsal Bağışıklık Sistemi: Bulaşıcı Hastalık Tehdidine Yönelik Biliş ve Davranışları Anlamak 109

DBS Tepkileri ve İnsan Dışı Türler 111

DBS ve Görsel Estetik Tercihler 113

DBS ve Beden Hareketleri 115

İnsandışılaştırma: Türkiye'den Görgül Bulgular Bize Ne Söylüyor? 118

Grup Büyüklüğü Minimal Gruplarda İnsandışılaştırmayı Etkiler mi? 121

İnsanlıktan Uzaklaştırma ve Partner Şiddeti Mağdurlarına Yardım Etme 123

Hedef Kişinin Cinsiyet İfadesinin ve Cinsel Yönelim Bilgisinin İnsandışılaştırmaya Etkileri 124

Kadınsı İtibar Kodunun Çeldirilmesinin Kadınların İç Grup Üyesini İnsandışılaştırması Üzerindeki Etkisi 125

İlişki Doyumu, Uyumu ve Kalitesi Üzerine Çiftlerle Yapılan Boylamsal Çalışmaların Sistematik Derlemesi 127

İlişki Doyumu, Uyumu ve Kalitesi Üzerine Çiftlerle Yapılan Boylamsal Çalışmalar: Sistematik Derlemenin Yöntemi ve Dahil Edilen Araştırmaların Genel Özellikleri 129

İlişki Doyumu, Uyumu ve Kalitesi Üzerine Çiftlerle Yapılan Boylamsal Çalışmalar: Evli/Birlikte Yaşayan, Yeni Evli ve Çocuklu Çiftler 130

İlişki Doyumu, Uyumu ve Kalitesi Üzerine Çiftlerle Yapılan Boylamsal Çalışmalar: Hastalıkla Mücadele Eden Çiftler ve Bebek Bekleyen Çiftler 131

Sığınmacılara Karşı Yaklaşımlar: Tölerans, İnsandışılaştırma ve Temas Kavramlarına Farklı Bir Bakış 133

Gruplararası Toleransa Çoğunluk Grup Üyelerinin Bakış Açısı: Algılanan Tehdidin Rolü 135

Suriyeli Mültecilerin Onur Atıfları üzerinden İnsandışılaştırması ve Mülteci Karşıtı Tutumlar 136

Suriyeli ve Afgan Sığınmacılara Yönelik Tutum ve Davranışların Belirlenmesinde Doğrudan ve Kitle-Aracılı Temasın Rolü 137

Aydınlık ve Karanlık Yüzleriyle Romantik İlişkiler: Algılanan Partner Duyarlılığı, Örtük Partner Değerlendirmeleri ve Ayrılık Süreçleri Üzerinden bir Analiz 138

Romantik İlişkilerde Duyguları Paylaşma ve Psikolojik Esenlik İlişkisi: Algılanan Partner Duyarlılığının Düzenleyici Rolü 140

Algılanan Partner Duyarlılığı ve Partnere Yönelik Siber Takip Davranışı: Psikolojik Temel İhtiyaç Tatmini ve Engellenmesinin Aracı Rolü 142

İlişkisel Benliğimizin Karanlık Yüzü: Negatif Örtük Partner Değerlendirmeleri Olumsuz İlişki Davranışlarını Yorduyor 144

Genç Yetişkinlikte Ayrılık: Romantik İlişkilerde Ayrılık Nedenlerinin İncelenmesi 146

Sosyal İlişkileri Etkileyen Güncel Faktörler 148

Sosyal İlişki Dinamiklerinde Algılanan Partner Duyarlılığının Rolü 151

Sosyal İlişkilerde Yerleşim Hareketliliğinin Rolü 153

Sosyal İlişkilerde Cinsiyetçiliğin ve Örgüt İkliminin Rolü 155

POSTERLER 157

Türkiye'deki Natrans Gey Erkeklerde Reddedilme-Özdeşleşme 158

Romantik İlişkilerde Kalıp Yargılar, Türk TV Dizilerini İzleme ve Cinsiyetçilik Arasındaki İlişki 160

Aktivist Kimliğin ve Sorumluluk Atfının Toplumsal Cinsiyet Eşitliği için Kolektif Eylem Üzerindeki Rolü 162

Evlilik Bağlamında Benlik Kurgularının Kendini Susturma Üzerindeki Etkisi: Toplumsal Cinsiyet Rolü Tutumları ve Stresinin Rolü 164

Şiddetin ve Erkek Egemenliğinin Meşrulaştırılması Ölçeği'nin Türkçe' ye Uyarlanması 166

Planlanmış Davranış Kuramının Kadınların Kolektif Hareketine Uyarlanması 167

18-24 Yaşları Arasındaki Bireylerin Flört İlişkileri Kapsamında Şiddete Karşı Farkındalık ve Görüşlerin İncelenmesi 169

Cinsel Saldırı Mağdurlarına Yönelik Tutum Ölçeği 171

Cinsiyet Rolleri ve Cinsiyetçiliğin iki yüzü: Kadınlara ve Erkeklere Yönelik Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik 174

Enseste Yönelik Bilgi Ve Tutum Ölçeği: Geliştirilmesi, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması 176

Erkeklerin Erkeklik Normlarını Benimseme Seviyesinin ve Sosyoekonomik Düzeyin Babalık ve Babalık Rolü Algılarıyla Olan İlişkisi 178

Seks İşçilerine Yönelik Önyargının Ahlaki Temellendirilme Yolları 180

Farklı Politik Görüşlere Sahip Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları 182

Biliş Eksikliği ve Gündelik Hayatta Korumacı Cinsiyetçiliğe Şahit Olma Deneyimi Arasındaki İlişki 183

Üniversite Öğrencileri için Siber Mağduriyet Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması..... 185

Üniversite Öğrencilerinde Siber Zorbalık Davranışları ile Öz Şefkat ve Olumlu Olumsuz Duygulanım Arasındaki İlişkinin İncelenmesi 187

Türkiye'de Yaşayan Genç Yetişkin LGBT Bireylerin Sosyal Dışlanma Deneyimlerinin İncelenmesi 189

İç Grubun Çevreye Duyarlılık Normunun İhlaline Gösterilen Tepkilerde Duyguların 191

İdeolojik Asimetri Hipotezi Kapsamında Flaş Anı Olgusunun İncelenmesi 193

Küresel Kimlik Küresel Sorunları Çözer Mi?: Farklı Düzeylerdeki Kimlik Belirginliklerinin Çevre Yanlısı Davranışlar Üzerindeki Etkisi 195

Minimal Grup Durumunda Karşılıklılık Normu 197

Sosyal Kimlik Kuramı Çerçevesinde Liderlerin Ahlaki Olmayan Davranışlarının İncelenmesi 199

İç Grup ve Dış Grup Üyeleri Tarafından Psikolojik Dışlanmanın Dört Temel İhtiyaç Üzerindeki Etkisi 201

Çevrimiçi Temas Avantajlı ve Dezavantajlı Gruplar Arasındaki İlişkiyi Nasıl Etkiler? 203

Avantajlı Grup Üyelerinin Yüksek Riskli Ortamlarda Dezavantajlı Grup Adına Kolektif Eyleme Katılmaya Yönelik Ahlaki Motivasyonları..... 205

Açık Öğretim Psikoloji Kararına Karşı Bir Dijital Aktivizm Örneği: Tweetlerin Tematik Analizi..... 206

Özür, Kolektif Özür ve Affetme'nin İncelenmesi: Üniversite Öğrencileri Örnekleminde İki Nitel Çalışma 208

Açıklama Kalitesi ve Sosyal İpuçlarının Seçici Güven Üzerindeki Rolü 210

Instagram Kullanımı, Nesneleştirme ve Kilo Damgalaması Arasındaki İlişkinin Korelatif ve Deneysel Olarak İncelenmesi 212

Gençlerin Sosyal Mesafe Kurallarıyla İlişkili Riskli Davranışlarında Yaşçılık Etkisi: Önyargı Farkındalığı Artırmaya Yönelik Anonim Bir Çevrimiçi Program Önerisi . 213

Zenofobi: Yabancılara Karşı Olumsuz Tutumların Bireysel Değerlerle İlişkisi..... 216

Müzik (Stereo) Tipin Ne? Müzik Kalıpyargıları Üzerine Nitel Bir Araştırma 218

Farklı Sosyal Gruplara Yönelik Hoşgörüsüzlük ve Önyargı ve Dindarlık..... 219

Etnisitenin Ateş Etme Yanlılığı Üzerindeki Etkisi 221

Irkçılığın Kökler Dizisi Üzerinden Sosyal Psikoloji Kuramları Temelinde İncelenmesi ve Günümüzdeki Yansımaları..... 223

Kimliğimiz Örseleniyor! Demografik Değişim ve Mültecilere Karşı Olumsuz Tutum (Kolektif Kaygı) arasında Kimlik Örselenmesinin Aracı Rolü 225

Kapanma Türk Öğrencileri Suriyeli Yaşıtlarına Yakınlaştırdı mı? COVID-19 Sürecindeki Kapanmanın Ortaokul Öğrencilerinin Gruplararası Temas Davranışlarına Etkisi 227

Suriyeli Mültecilere Karşı Ön Yargıda Kültürel Tehdit ve Gerçekçi Grup Çatışması Hipotezlerinin Test Edilmesi 229

Suriyeli Yetişkinlerde Kültürleşme Yönelimlerinin Göç Bağlamında Otobiyografik Belleğe Etkisi 231

Türkçe ve Arapça Otobiyografik Bellek Ölçeklerinin Ölçüm Değişmezliğinin İncelemesi 233

Kovid-19 Korkusu, Akademik Motivasyon ve Stresle Başa Çıkma Stilleri: 2021 ve 2022 Yılı Verilerinin Karşılaştırılması 235

COVID-19 Salgınının Birinci Dalgasında Paylaşılan Sahte Haberler Sosyal Kimlik Yaklaşımı Bağlamında Ne Anlatıyor? 237

Covid-19 Tehdidinin Siyasi Lider Tercihleri Üzerindeki Etkisi: Sağ Yönelimli ve Sol Yönelimli Kişilerin Tercihleri Arasındaki Farklılıklar 238

COVID-19 Aşı Haritalarının Aşı Yaptırmayan Bireylere Yönelik Damgalama Üzerindeki Etkisi 240

COVID-19'u Çerçevelemek: Asya Hastalığı Paradigması Açısından Bakış..... 242

Çocukluk Çağı Travmasının Psikolojik İyi Oluş ile İlişkisinde Duygu Düzenleme Güçlüğünün Aracı Rolü 244

Sağlık Çalışanlarına Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması..... 245

Temel Psikolojik İhtiyaçlar, Psikolojik Sağlık ve Öznel Uyku Kalitesi..... 246

Psikologların Tamamlayıcı ve Alternatif Terapilere Yönelik Tutumları: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması..... 248

Yüksek Öğretime Yeni Gelen Öğrenci ve Akran Danışmanların Psiko-Sosyal Gelişimlerinin Desteklenmesi: Bir Müdahale Programı Değerlendirme Çalışması .. 250

Geç Ergenlikte Ayrılık ve Depresif Sorunsal: Fenomenolojik Bir Araştırma (Van Örneklemi) 251

Akıllı Telefon Bağımlılığı ile Kişilerarası İlişkilerde Yaşanan Problemler, Öz Şefkat ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkilerin Farklı Yaş Gruplarında İncelenmesi..... 252

Çocuk kaybı yaşamış çiftlerde tekrarlayıcı düşünceler ve ilişki kalitesi arasındaki çift-yönlü ilişkinin incelenmesi: Yedi günlük eşli yoğun boylamsal çalışma..... 254

Romantik İlişkilerdeki İlişki Doyumu ve Çatışma Çözüm Biçimlerinin Mükemmeliyetçilik Türlerine Göre İncelenmesi..... 256

Temel Psikolojik İhtiyaçların Engellenmesi ile Evlilik Kalitesi Arasındaki Boylamsal İlişki..... 258

Yasa Dokunmak: Şefkatli Dokunma Çocuk Kaybı Yaşamış Çiftlerde Yakınlık Hissini Korur Mu? 260

Yakın İlişkilerde Bağlanma ile Ölüm Korkusu Arasındaki İlişki: Dini Başa Çıkmanın Aracı Rolü 262

Romantik İlişkilerde Söylenilen Yalanların İçerik Bakımından Sınıflandırılması ve Yalan İçeriğine Bağlı Kabul Edilebilirlik Değerlendirmeleri Ölçeğinin Geliştirilmesi 264

Romantik İlişkiden Alınan Doyum, Çatışma Çözüm Stilleri ve Cinsiyetçilik Arasındaki İlişki 266

Ebeveyn Bağlanma Stilleriyle Politik Öz Yeterlik ve Politik Güven Arasındaki İlişkinin İncelenmesi 268

Bağlanma ile Ahlaki Temeller Arasındaki İlişki ve Bilişsel Stilin Rolü 270

Haksızlıktan Kaçınma Davranışı Sergilemede Adalet, Karşılıklılık ve Empatinin Rolü 272

Schwartz Portre Değerler ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkilerde Karakter Güçlü Yönleri ve Erdemlerin Aracılık Rolü 274

Kutunun Dışı: Ahlaki Akıl Yürütmede Karşı-Olgusal Düşünmenin Rolü 276

Yeni Bir Adalet Anlayışı: Onarıcı Adalet 278

Ahlaklı Olmak ya da Olmamak: İki Ahlaki Odak Bağlamında Öz Düzenleme Sistemi 280

Değerlendirme Süreçlerinin Tutum Oluşumuna Etkisi 282

Eylem–Durum Yöneliminin Kişi-İçi Bakış Açısıyla İncelenmesi: Beklenen Görev Zorluğu ve Durumluk Duygulanımın Rolü 284

Kişilik Özellikleri, Benlik Saygısı ve Sosyal Dışlanma: Valorant Oyuncuları Üzerine Bir Çalışma 286

Robot-Olma Derecelendirme Ölçeğinin Tanıtılması 288

Genç Yetişkinlerde Sosyal Onay İhtiyacının Benlik Kurgusu, Benliği Yüceltme ve Koruma Stratejileri ile İlişkilerinin İncelenmesi 290

Sosyal Dışlanmanın Benlik Değerlendirmelerine Etkilerinde Sosyal Kaygının Düzenleyici Rolü 292

Bilgi Kaynağı Uzmanlığının ve Alakalılığının İnanç Revizyonu ve Revizyon Kesinliği Üzerindeki Etkileri 293

Evin Ölümlülüğe Karşı Kaygı-Engelleme İşlevi 295

İş Yerinde Psikolojik Katılık ve Erteleme İlişkisinde Öz-Şefkatin Rolü 297

Çalışma Yaşamında Güçlü Yönlerin Uygulanabilirliğine Yönelik Bir Araştırma 298

Kadın Üniversite Öğrencilerinin Çevrimiçi Satın Alma Niyetleri Üzerinde Çevrimiçi Ürün Değerlendirmelerinin Etkisi 301

Eşitsizliğin Kültürel Yüzleri: Ev İçi İş Bölümü, Mekân, Namus ve Erkeklik

Panel Başkanı: Beril Türkoğlu

Panel Konuşmacıları (sırasıyla): Ece Akça-Doğan, Demet İslambay-Yapalı, Canay Doğulu, Beril Türkoğlu

Bu panel toplumsal cinsiyet temelli eşitsizlikleri sosyal ekolojik model (Bronfenbrenner,1994) perspektifinden tartışmayı amaçlamaktadır. Modele göre insanların gelişimini ve davranışlarını gözlemlemek adına daha bütüncül, sosyal bir perspektiften bakmak gerekir. Mikro sistemler bireylerin direkt ilişkiler kurdukları birincil yakın ortamlarına, mezo sistemler farklı mikro sistemlerin birbiri ile olan ilişkilerine ve makro sistemler ise kültürel elementlerin bireyleri nasıl etkilendiğine odaklanmaktadır. Bu anlamda toplumsal cinsiyet eşit(siz)liğini doğuran ve devam ettiren temel mekanizmalar olarak *ev içi iş bölümü* mikro sistem, *mekânlar* mezo sistem, *namus ve erkeklik* ise makro sistem olarak ele alınacaktır. Bu bağlamda alan yazın taraması yöntemiyle hazırlanmış ve ele alınan konulardaki güncel bulguları derleyen dört ayrı bildiriye yer verilecektir. İlk bildiri cinsiyete dayalı ev içi iş bölümünü ele almakta ve kadınları ev içi (özel) alandaki işlerin düzenli tekrarını ve takibini yapan; erkekleri ise bu sürece yardımcı olarak konumlandıran anlayışın ardında yatan kuramsal ve yöntemsel yaklaşımları ele alacaktır. Bu bağlamda zaman kullanımı, kök aile ilişkileri, adalet algısı, anne bekçiliği vb. gibi faktörlerin cinsiyet temelli ev içi iş bölümünde eşitsiz iş dağılım üzerindeki rolüne değinecektir. Ev içi özel alanı, eşitsizliği üreten mikro alan olarak ele aldıktan sonra ikinci bildiri, odağı ev içi ilişkilerden mezo sisteme taşıyarak mekanların toplumsal cinsiyet ilişkilerini nasıl şekillendirdiğinden bahsedecektir. Bu anlamda ikinci sunum toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin mekânlar aracılığı ile nasıl yeniden üretildiğini ve cinsiyet eşitsizliğinin mekânların cinsiyetlendirilmesine nasıl katkıda bulunduğunu inceleyecektir. Bu süreç ise çocuk yetiştirme ve sosyalleşmeden başlayarak (ulaşım araçlarının kullanımı, oyuncaklar vb.) yetişkinlerin kullanımına açık kamusal alanların (hamamlar, kıraathaneler, spor salonları vb.) cinsiyete dair nasıl beklentiler ve davranışlar oluşturduğunu gösterecektir.

Üçüncü bildiri, namus kültürünün bir makro sistem olarak cinsiyet temelli eşitsizlikleri nasıl sürdürdüğünü kadına yönelik şiddet bağlamında inceleyecektir. Namus kültüründe toplumsal cinsiyet rollerine dayalı itibar, kişinin hem kendi hem de başkalarının gözündeki kişisel değerini belirlemekte ve bu itibarın kaybı durumunda yakın partner şiddeti için bir sosyokültürel risk oluşturmaktadır. Bu bildiri ile erkeğe ve kadına atfedilen kültürel olarak yerleşmiş namus kodlarının yakın ilişkilere ne ölçüde içkin olduğu ve mikro sistemlerin makro sistemlerden ayrı bir ilişki ağında gerçekleşmediğini ortaya koymaktadır. Son olarak dördüncü bildiri, ayrı bir makro sistemi oluşturan erkeklik ve erkekliğin kurgusundan bahsedecektir. Bu çalışma, "erkek"leri toplumsal cinsiyet ve erkeklik ideolojisinden bağımsız bireyler olarak değil, bir toplumsal inşa ve ideolojik sistem olarak "erkeklik" i sürdürenler olarak irdeleyecektir. Buna ek olarak bahsi geçen eşitsizliklerin farklı temsilleriyle (kadınlara

ve cinsel azınlık gruplarına yönelik şiddet ve ayrımcılık vb.) olan ilişkisini kuram ve bulgular temelinde tartışacaktır.

Tüm bildirilerin bir arada işaret ettikleri genel tablo, toplumsal cinsiyet temelli eşitsizliklerin bütüncül bir sistem üzerinden okunmasının gerekliliğidir. Eşitsizlikleri anlamak ve çözüm önerileri geliştirebilmek adına en küçük sosyalleşme alanlarından başlayarak (ev içi iş bölümü: mikro sistemler), bu ilişkilerin hangi toplumsal araçlarla genişleyip yayıldığını görmek (mekân: mezo sistemler) ve bu alt sistemlerde davranışsal ve bilişsel işleyişlere yön veren daha geniş kültürel ve toplumsal mekanizmaları (namus ve erkeklik: makro sistemler) ele almak gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: toplumsal cinsiyet eşitsizliği, ev içi iş bölümü, mekân, namus, erkeklik

Kaynakça

Bronfenbrenner, U. ve Ceci, S. J. (1994). Nature-nurture reconceptualised: A bio-ecological model. *Psychological Review, 10*(4), 568–586.

Birinci Konuşma:

Cinsiyetin Mekân Hâli

Ece Akça-Doğan

Ege Üniversitesi

Psikoloji Bölümü

Demet İslambay-Yapalı

Bağımsız Araştırmacı

İnsanların içinde yaşadıkları mekânlar, sosyal ve fiziksel özellikleri ile kaçınılmaz olarak insanların düşünce şekillerini, davranışlarını ve bilişlerini etkilemektedir (örn. Barrett, Davies, Zhang ve Barrett, 2015; Marx, Fuhrer ve Hartig, 1999; Steg, Van Den Berg ve De Groot, 2013; Yalch ve Spangenberg, 2000). Mekânlar, cinsiyetlerine göre kişilere "ne zaman", "nerede" ve "nasıl" davranması gerektiği konusunda ipuçları vermekte (Matthews, 1983; Miedzian, 2002; Proshansky, 1978) ve toplumsal cinsiyet olgusunun ayrılmaz bir parçası olarak kendini göstermektedir. Bu çalışma, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin mekânlar aracılığı ile nasıl yeniden üretildiğini ve cinsiyet eşitsizliğinin mekânların cinsiyetlendirilmesine nasıl katkıda bulunduğunu incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda ilk olarak, çocuk yetiştirme pratiklerindeki farklılıkların ve erken sosyalizasyon döneminde mekânsal hakimiyeti belirleyen cinsiyetlere göre ayrıştırılmış mekân kullanımlarının kişilerin toplumsal cinsiyet bilinci geliştirmesi üzerindeki etkisinden bahsedilmiştir. Ardından, kamusal ve özel alan ayrımı aracılığı ile kadınların kapalı ve özel alanlara sıkıştırılmasının ve erkeklerin kamusal alanların hâkimi olmasının toplumsal cinsiyet eşitsizliğini nasıl desteklediğine değinilmiştir. Daha sonra, erkeklere özgü cinsiyetlendirilmiş mekânlar kahvehane ve pavyon örnekleri ile ve kadınlara özgü cinsiyetlendirilmiş mekânlar ise hamamlar, spor salonları ve toplu taşıma araçları örnekleri ile incelenmiştir. Son olarak mekân özelinde toplumsal cinsiyet ayrımının önüne geçebilmek ve daha eşit bir çevre yaratabilmek için neler yapılabileceğine dair öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Mekân, toplumsal cinsiyet, sosyalizasyon, kamusal ve özel alan

Kaynakça

Barrett, P., Davies, F., Zhang, Y. ve Barrett, L. (2015). The impact of classroom design on pupils' learning: Final results of a holistic, multi-level analysis. *Building and Environment*, *89*, 118-133.

Marx, A., Fuhrer, U. ve Hartig, T. (1999). Effects of classroom seating arrangements on children's question-asking. *Learning Environments Research*, *2*(3), 249-263.

Matthews, J. A. (1983). Environmental change and community identity. G. Breakwell (Ed.), *Threatened identities* içinde (sf. 215-237). Chicester: John Wiley & Sons.

Miedzian, M. (2002). Boys will be boys: Breaking the link between masculinity and violence. Lantern Books.

Proshansky, H. M. (1978). The city and self-identity. *Environment and Behavior*, *10*(2), 147-169.

Steg, L. E., Van Den Berg, A. E. ve De Groot, J. I. (2013). *Environmental psychology: An introduction.* BPS Blackwell.

Yalch, R. F. ve Spangenberg, E. R. (2000). The effects of music in a retail setting on real and perceived shopping times. *Journal of Business Research*, *49*(2), 139-147.

İkinci Konuşma:

Yakın İlişkilerde Kadına Yönelik Şiddet ve Namus Kültürleri

Canay Doğulu

TED Üniversitesi

Psikoloji Bölümü

Yakın ilişkiler, bireylerin aidiyet duygularını sürdürebilmeleri için önemli bir deneyim alanı sağlamakla birlikte; yakın ilişkilerde görülen şiddet olayları, ilişkinin başta ait olma ihtiyacını karşılama olmak üzere partnerler ve ilişkisel deneyimler üzerindeki olumlu işlevlerine (Simpson ve Tran, 2006) gölge düşürmektedir. Temel bir insan hakkı ihlali olarak kadına yönelik şiddet sorununun ciddiyetine istinaden, yakın ilişkilerde şiddet konusunu kadına yönelik erkek şiddeti ve heteroseksüel romantik ilişkiler bağlamında ele alan çalışmalar sosyal psikoloji yazınında önemli bir gündem oluşturmuştur. İnsan zihninin yakın ilişkilere yüklediği anlamlarda ve ilişkilerin toplumsal bileşenlerine ilişkin düşünce kalıplarında görülen kültürel unsurlardan hareketle, kadına yönelik şiddetin toplumsal dinamiklerini anlamak için kültürü ve kültürün toplumsal cinsiyet rolleri ve aileye ilişkin inançlar, beklentiler ve normlar ile ilişkisini incelemek oldukça önemlidir (Brown, Baughman ve Carvallo, 2018; Vandello ve Cohen, 2008). Toplumlarda namusun anlamlandırılmasında (kültürel mantığında) görülen çeşitliliklerin oluşturdukları kültürel örüntüler, toplumlarda farklı değer sistemlerinin işleyişine işaret etmektedir. Namus kültürlerinde toplumsal cinsiyet rollerine dayanan itibara verilen önemin kişinin hem kendi hem de başkalarının gözündeki kişisel değeri için çok belirleyici olması, yakın partner şiddeti için bir sosyokültürel risk oluşturabilir (Gul, Cross ve Uskul, 2021; Mancera, Dorgo ve Provencio-Vasquez, 2017). Namus kültürü, bu kültürün yaygın olduğu toplumlarda yaşayan kişilerin kültürel gerekliliklere uygun hareket etmeleri ve namusa yönelik bir tehdit algıladıkları ya da tehdidin gerçekleştiği (namusun kaybedildiğini düşündükleri) durumlarda namusun yeniden kazanılması için karşılık vermeleri (ödeşmeleri) yönünde, şiddet yoluyla da olsa, kültürel bir rehber niteliğindedir (Brown ve ark., 2018; Rodriguez Mosquera, 2013, 2016; Vandello ve Cohen, 2008). Araştırma bulguları, namus kültürü anlayışının parçası olan erkekler, kadınlar ve ilişkiler ile ilgili inançların, barındırdıkları toplumsal cinsiyet rolleri dinamikleriyle kadın ve erkekler arasındaki eşitsizliğe dayanan mevcut güç ilişkilerinin ve kadına yönelik şiddetin sürdürülmesinde ve meşru görülmesinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu bildiride, yakın partner şiddetinin sosyokültürel bir riski olarak namus kültürü üzerinde durularak bu riskin şiddete yönelik önleyici çalışmalardaki rolü üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: yakın ilişkiler, kültür, kadına yönelik şiddet, namus, sosyal psikoloji

Kaynakça

Brown, R. P., Baughman, K. ve Carvallo, M. (2018). Culture, masculine honor, and violence toward women. *Personality and Social Psychology Bulletin, 44*(4), 538–549. https://doi.org/10.1177%2F0146167217744195

Gul, P., Cross, S. E. ve Uskul, A. K. (2021). Implications of culture of honor theory and research for practitioners and prevention researchers. *American Psychologist, 76*(3), 502–515. https://doi.org/10.1037/amp0000653

Mancera, B. M., Dorgo, S. ve Provencio-Vasquez, E. (2017). Risk factors for Hispanic male intimate partner violence perpetration. *American Journal of Men's Health, 11*(4), 969–983. https://doi.org/10.1177%2F1557988315579196

Rodriguez Mosquera, P. M. (2013). In the name of honor: On virtue, reputation and violence. *Group Processes & Intergroup Relations, 16*(3), 271–278. https://doi.org/10.1177%2F1368430212472590

Rodriguez Mosquera, P. M. (2016). On the importance of family, morality, masculine, and feminine honor for theory and research. *Social and Personality Psychology Compass, 10*(8), 431–442. https://doi.org/10.1111/spc3.12262

Simpson, J. A. ve Tran, S. (2006). The needs, benefits, and perils of close relationships. P. Noller ve J. A. Feeney (Ed.), *Close relationships: Functions, forms and processes* içinde (s. 3–24). Hove England, UK: Psychology Press/Taylor & Francis.

Vandello, J. A. ve Cohen, D. (2008). Culture, gender, and men's intimate partner violence. *Social and Personality Psychology Compass, 2*(2), 652–667. https://doi.org/10.1111/j.1751-9004.2008.00080.x

Üçüncü Konuşma:

Adam Ol(m)anın Peşinde: Cinsiyet Temelli Eşitsizlikler ve Erkeklik

Beril Türkoğlu

TED Üniversitesi

Psikoloji Bölümü

Ulusal ve uluslararası çalışmalar kadınlara, kız ve oğlan çocuklarına ve heteroseksüel olmayanlara yönelik önyargı, ayrımcılık ve şiddetin temel faili olarak erkekleri işaret etmektedir (Brescoll ve ark., 2012; Connell, 1995; Moss-Racusin ve Good, 2015). Peki her erkek bu şiddetin faili olabilir mi? Bu genel sorudan yola çıkarak bu çalışma, cinsiyet temelli eşitsizliklerde "erkek"leri değil, bir toplumsal inşa ve ideolojik sistem olarak "erkeklik" i anlamaya ve bahsi geçen eşitsizliklerin farklı temsilleriyle olan ilişkisini kuram ve bulgu temelli tartışmayı amaçlamaktadır. Derleme yöntemiyle hazırlanan bu çalışma dört ana başlık etrafında şekillenmiştir. İlk olarak, psikoloji alanında (eleştirel) erkeklik çalışmalarının kısa tarihçesi sunulmuştur. Kısa tarihçe psikolojide erkeklik çalışmalarının kişilik temelli ve özcü bir yaklaşımla başladığını ve 1980'lerden sonra eleştirel bakış açısı kazandığını göstermektedir (Pleck 1981, 2017). İkinci başlıkta, (egemen) erkeklik ideolojisi ve bu ideolojiyi benimsemenin eşitsizliği farklı tezahürleriyle nasıl sürdürdüğü açıklanmıştır. Çalışmalara göre (egemen) erkeklik ideolojisini benimseyen (cinsiyet ayrımı olmaksızın) herkes kadına yönelik şiddeti meşrulaştırmakta, eşitsiz cinsiyet sistemini savunan tutumlara sahip olmakta ve cinsel azınlık gruplarına yönelik önyargı ve ayrımcılık göstermektedir (Thompson ve Bennett, 2017). Üçüncü başlıkta, Kırılgan Erkeklik Kuramı (KEK: Vandello ve ark., 2008; Vandello ve Bosson, 2013) ve buna bağlı olarak erkekliğe tehdidin yıkıcı sonuçları ele alınmaktadır. KEK'e göre erkeklik toplumsal olarak kazanması zor, kaybedilme riski taşıyan ve başkalarının gözünde sürekli ispat edilmesi gereken dinamik bir sosyal statüdür. Gerek ilişkisel gerek deneysel çalışmalar, erkekliğin kurucu unsuru olan "kadınsılıktan uzak durma" normu tehdit edildiğinde (örn., bir erkeğe kadınsı olduğunun ima edilmesi) erkeklerin kadınlara ve gey erkeklere yönelik şiddet gösterme eğilimlerinin arttığını, daha cinsiyetçi söylemler ve tutumlar sergilediğini göstermektedir. Son başlıkta ise dünden bugüne aynı kırılgan toplumsal yapının üzerine inşa edilen erkekliğin değişiminin mümkün olup olmadığı sorgulanmıştır. Gerek sivil toplum alanında gerekse de akademik alanda yapılan çalışmalar düne göre daha eşitlikçi bir erkekliğin inşa edildiğini göstermektedir (bkz. Sancar ve Göç-Bilgin, 2021). Erkekliğin toplumsal ve bireysel anlamda olumsuz çıktıları farklı şekillerde tezahür etse de erkekliğin süre içerisinde değişebileceğini gözlemlemek de mümkündür.

Anahtar Kelimeler: erkeklik, şiddet, kırılgan erkeklik, ayrımcılık

Kaynakça

Brescoll, V. L., Uhlmann, E. L., Moss-Racusin, C. ve Sarnell, L. (2012). Masculinity, status, and subordination: Why working for a gender stereotype violator causes men to lose status. *Journal of Experimental Social Psychology*, *48*(1), 354–357. https://doi.org/10.1016/j.jesp.2011.06.005

Connell, R. W. (1995). *Masculinities*. Berkeley: University of California Press.

Moss-Racusin, C. A. ve Good, J. (2015). Measure of a man: Outcomes of gender stereotyping for men and masculinity. *Social Psychology*, *46*(4), 179–181. https://doi.org/10.1037/a0018093

Pleck, Joseph (1981). *The myth of masculinity*. MIT Press.

Pleck, Joseph (2017). Foreword: A brief history of psychology of men and masculinities. Içinde Ronald F. Levant ve Y. J. Wong (Ed.), *The psychology of men and masculinities* (1. baskı, ss. xi–xxi). American Psychological Association.

Sancar, S. ve Göç-Bilgin, M. (2021). *Erkekler, erkeklikler ve toplumsal cinsiyet eşitliği: Haritalama ve izleme çalışması*. Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği. www.ceidizler.ceid.org.tr

Vandello, J. A. ve Bosson, J. K. (2013). Hard won and easily lost: A review and synthesis of theory and research on precarious manhood. *Psychology of Men ve Masculinity*, *14*(2), 101–113. https://doi.org/10.1037/a0029826

Vandello, J. A., Bosson, J. K., Cohen, D., Burnaford, R. M. ve Weaver, J. R. (2008). Precarious manhood. *Journal of Personality and Social Psychology*, *95*(6), 1325–1339. https://doi.org/10.1037/a0012453